

Pospíšil, Ivo

Postmoderní kniha o postmoderně : Marčokův "husarský kousek"

Opera Slavica. 2011, vol. 21, iss. 1, pp. 64-65

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/117644>

Access Date: 22. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

I zde je mnoho místa věnováno recepci Gogola ve stříbrném věku (A. Gračeva, M. Gyöngyösi, Z. Hetényi, D. Kšicová, S. Katalin, P. Dóra), jakož i v tvorbě postmodernistů (L. Safronova, Z. Kalafatics). Ani v Budapešti neopomněli zmínit *Petrohradské povídky* (J. Mann hovořil o dvou redakcích *Podobizny*), objevuje se však i ojedinělé téma, nahližející na literární problém z hlediska medicínského: *Gogol v evropské a ruské psychoanalýze počátku 20. století* (S. Sarolta).

V obou sbornících nacházíme několik souhrmných studií. Je to například práce I. Pospišila o současných tendencích v gogolovském bádání či reminiscenční studie M. Polonského přibližující stoleté výročí narození Gogola na materiálech z ruských novin roku 1909. V maďarském sborníku je takovou souhrnnou prací příspěvek týkající se vývoje maďarské perцепce Gogola (A. Dukkan).

Stanislava Adámková

Postmoderní kniha o postmoderně: Marčokův „husarský kousek“

Marčok, V.: V postmodernom labyrinte. Literárne a informačné centrum, Bratislava 2010.

Nápaditou, odlehčenou knížku, psanou jakoby lehkým perem, současně však ztěžklou takřka šílenou faktografií, z níž vyčnívá autorova znalost, sečtěllost, kreativita a schopnost nadhledu a odstupe – je to svého druhu „husarský kousek“ tohoto literárního teoretika, historika a kritika, který se vždy uměl nezalíbit všem a tím se stát výraznou a významnou postavou slovenské literární vědy. Jeho knihu bychom mohli nazvat koláží, kdyby koláž nepatřila spíše k moderně. Její skladba připomene Válku s mloky, ale jde přitom o seriózní literárněvědnou práci, vskutku reprezentativní encyklopedii postmoderny, především se slovenskou aplikací. Uvedení smutečního oznámení M. Kasardy (1997) o smrti postmoderny na Slovensku ve 24:00 31. 12. 1996 z důvodu „staroby, bezúčelnej nemohúcnosti čokoľvek povedať a totálneho vyprchania postmoderny jako biologického, jazykového, estetického a každého ďalšieho druhu“ navozuje kontroverzní tón, jenž si kniha udržuje až do konce. Ještě přesněji: její text je permanentně pod napětím a provokuje. Autor si pohrál s názvy kapitol a metaforičností jazyka (Pokus o prelet razrastajúcim sa labyrintom, „zakliesnené“, „zavesené“, „visuté“ problémy/témy, zakázané a zvinuté apod.). Jeho vlastní výklad je systematicky prokládán citáty osobností, které o postmoderně kdy něco napsaly, ale je pravda, že z takřka bezbřehé literatury vybral Marčok tzv. světovou, hlavně anglosaské a francouzské proveniencie, a potom slovenskou. Toto zaměření je ostatně pochopitelné. Najdeme tu však i známé Poláky, občas i nějakého Čecha a Rusa. Kromě Welsche je tu i M. Petříček jr. se svým Úvodem do literární vědy, ale i F. Nietzsche, J.-F. Lyotard, N. Krausová, S. Žižek, klasik Hassan, P. Zajac, R. Barthes, S. Sontagová, I. Howe, jenž o postmoderní próze psal již roku 1959, R. Rorty, P. de Man, V. Bělohradský, J. Derrida, U. Eco, R. Sukenick, B. Baran, G. Deleuze, V. Šabík, T. Žilka, D. W. Fokkema (toho je tu až přespřiliš: nizozemský literární vědec, který se v 60. letech minulého století etabloval kremlologickou prací o sovětském vlivu na čínskou literární vědu, překvapil v první polovině 90. let 20. století na konferenci v beskydském

Ustroni, kterou zorganizovala polská slavistka a komparatistka Halina Janaszek-Ivaničková „originálním“, „marxistickým“ postřehem, že střední a východní Evropa nemá v důsledku slabého rozvoje výrobních sil na pravou postmodernu nárok), J. Kroutvor, R. Šloboda, J. Buzássy, I. Sulík, L. G. Andrejev, V. Pelevin, M. Lipoveckij, V. Mikula, ale také britský kritik postmoderny J. Tužinský („Postmoderna sa v našich zemepisných šírkach stala akýmsi zaklínadlom. Ospravedlňuje všetko, neposkytuje, ba často neprináša takmer nič. Na piedestál sa stavajú persifláže nielen skutočnosti, ale najmä literatúry. Takmer literárna negramotnosť prikrýva sa často postmodernou, hoci vlastne o nej nič nevie. Ba ani netuší. Vie len, že nemusí vedieť nič“, s. 279). Autor si nakonec pochvaluje, že ve svých úvahách se soustavně zronevřoval duchu radikální postmoderny, nedal se strhnout erotickou vášní bezbřehého obdivu a uchoval si odstup hermeneutického rozumění (s. 280). Podle Marčoka jsme v situaci Odysseovy posádky, která se plaví kolem Sirén: buď si zacpeme uši voskem, nebo se vystavíme vábívému hlasu, ale, jak Marčok poznamenává, nemáme žádný stěžej, k němuž bychom se upoutali: je to snad výzva, abychom si takový stěžej urychleně našli nebo znovu vytvořili? Jinak nám asi hrozí – a nejen v případě umělecké postmoderny, neboť ona jen reflektuje stav dnešního světa – permanentní bloudění s nevábným koncem. Kvalitu Marčokovy knihy nesnižuje, naopak umocňuje to, že v ní autor využil své texty publikované v 70. -90. letech minulého století.

Ivo Pospíšil

Jankovič, J.: Adaptibilita poezie hviezdneho obdobia. Prilagodljivost poezije zvjezdanoga razdoblja. Bratislava, Vydavateľstvo Jána Jankoviča – Ústav svetovej literatúry SAV – Slavistický ústav Jána Stanislava SAV 2008, 216 s.

Několik let odstupe od 14. mezinárodního kongresu slavistů v září 2008 v makedonském Ochridu umožňuje relativně objektivně zhodnotit přínos četných vědeckých publikací věnovaných této akci, která v posledním dvacetiletí začíná sice postrádat onu předchozí reprezentativnost a metodologickou výbojnost, nicméně stále zůstává symptomatickým ukazatelem stavu bádání, cennou informací o tom, co jednotlivé země a instituce považují za důležité. Samostatný vědecký pracovník Ústavu světové literatury SAV v Bratislavě J. Jankovič se úspěšně prezentoval publikací *Adaptibilita poezie hviezdneho obdobia. Prilagodljivost poezije zvjezdanoga razdoblja*, která analyzuje vznik, význam a recepční ohlas písně Samuela Tomášika *Hej, Slováci*, která v slovanském středoevropském a východoevropském kontextu byla frekventována pod adaptovaným názvem *Hej, Slovené*, čímž ideologicky nabývala rysů všeslovanské hymny. Jankovič svou publikaci kompozičně rozdělil na rozsáhlou stejnojmennou studii (s. 9–59; chorvatský překlad na s. 61–112; poté následuje anglický abstrakt) a antologizační část zahrnující překlady a adaptace v dalších jazycích s důrazem na chorvatské a srbské prostředí. Právě tato kompletnost pramenné dokumentace slovenské Tomášikovy básně spolu s předkládanými tezemi o axiologických a estetických kvalitách obrozené slovenské poezie vytváří z Jankovičovy monografické práce vzorovou ukázkou klasické komparativní interpretace konkrétního textu, který přesáhl svůj „lokální“ rozměr. Publikaci, jež svou formou evidentně oslovuje